יד: האשה נקנית פרק ראשון קידושין

הואיל וכל קנינו בכסף. פ"ה הואיל ולא נאמר בו משיכה כיצרא"ל דכתיב לו קנה מיד עמיתך דבר הנקנה מיד ליד דהיינו משיכה וקשה לר"ת לפי שיהא סתמא דגמרא כדר"ל דלר' יוחנן דאמר בפ' הזהב (ב"מ דף מז:) דבר תורה מעות קונות דרשינן בפ"ב דבכורות (דף יג:) מיד עמיתך בכסף הא לעובד כוכבים במשיכה וקי"ל כר' יוחנן לגבי ריש נקיש ועוד דבמס' ע"ז (דף עב.) אמרינן דלכ"ע משיכה בעובד כוכבים קונה לכך נראה לר"ת דה"פ הואיל וכל קנינו לעובד כוכבים בעבד עברי בכסף דכתיב ביה מכסף מקנתו לאפוקי שאינו קונה בשטר דישראל גופיה לא קני ע"ע בשטר אלא משום דאיתקש לאמה ואמה לאחרת דדרשינן (לקמן דף כח.) מה אחרת מקנית בשטר אף זו וכו' ובעובד כוכבים לא שייך האי טעמא שהרי אינו בתורת גיטין וקידושין[1] ועוד נראה לר"ת דאפילו בקרקעות עובד כוכבים אינו קונה בשטר כדאמר בחזקת הבתים (ב"ב דף נד:[2]) עובד כוכבים מכי מטא זחי לידיה איסתלק ליה וישראל לא קני עד דמטא שטרא לידיה[3] משמע דאין קנין שטר לעובד כוכבים וא"ת נאו ק"ו הוא ומה עובד כוכבים שאינו קונה ע"ע בשטר קונה בכסף ישראל כו' וי"ל דמתפרש דלכל אחד יש קנין לעצמו דלאסכמן בפ"ב דבכורות (דף יג.) גבי מטלטלין מדישראל בחדא עובד כוכבים נמי בחדא[4]:

מוכר עצמו מנ"ל יליף שביר שביר. פי' בקונטרס נאמר במוכר עצמו כשביר כמושב יהיה עמך ונאמר במכרוהו ב"ד כי משנה שכר שכיר וא"ת כיון דיליף שכיר שכיר למה איצטריך מכסף מקנתו גבי עובד כוכבים נילף שכיר דכתיב גבי עובד כוכבים (ויקרא כה) כשכיר שנה בשנה וגו' מנמכר לישראל ונמכר לישראל מאמה כדמפרש גמ' לעיל וי"ל דאיצטריך ליה לכדדרשינן לעיל (דף ח.) בכסף הוא נקנה ואינו נקנה בתבואה וכלים וא"ת אמאי איצטריך והכתיב לענין כסף לישתוק מיניה ונילף עבריה מע"ע הנמכר לישראל ועבדי הנמכר לישראל מעבדי הנמכר לעובד כוכבים מג"ש דשכיר שכיר וי"ל אה"נ אלא איצטריך לדרשה אחרינא לגרעון כסף וא"ת אמאי איצטריך היקישא דע"ע ועבריה לקנין כסף נילף שכיר שכיר מנמכר לעובד כוכבים וי"ל דהיקישא דע"ע לעבריה איצטריך למימר מה עבריה אינה יוצאת בראשי איברים[5] אף עברי אינו יוצא ואם עבדי יוצא בשן ויובל[6] אף עבריה כו': **לך** ולא ליורש. פי' כגון בת ואמה אבל עובד הוא את הבן כדלקמן (דף יח:) **ולא** אזנו של **מוכר עצמו**. וא"ת נמ"ל אזנו למעוטי דמוכר עצמו אינו נרצע תיפוק ליה דמוכר עצמו אינו נרצע דאין רבו מוסר לו שפחה כנענית כדלקמן (דף כח:) דבעינן אהבתי את אשתי ואת בניי וי"ל דאי לאו אזנו הוה יליפינן מג"ש דשכיר שכיר ממכרוהו ב"ד דאף על גב דלא מצי אמר אהבתי את אשתי ה"א דנרצע קמ"ל אזנו דאין נרצע:

ומידך

מסוריות. נפתח כדמפיים ואזיל שאין לו עקב. שול"א בלע"ז: **מתני'** נקנה בכסף ובשטר. בגמרא יליף לה: **בשנים**. לפוף שש שנים יוצא חפשי: **וביובל**. אם פגע בו יובל בתוך שש: **וכגרעון כסף**. פורה את עצמו ומגרע לו אדונו מפדיונו דמי שיעבוד השנים [7]שעברו והכל לפי חשבון דמי מקנתו דכתיב (ויקרא כה) והיה כסף ממכרו במספר שנים כקנות שש מנים ועתיד נלאת בסוף שש נמצא קונה עבודת כל שנה במנה: **יחיה עליו**. שקונה עצמה בכל אלה וכשימני נערות כדילפינן לעיל (דף ד.) מוילאה חנם: **וכמיפס האדון**. ואינו עובד את יוריש אבל עבד הנמכר בתמיכתו ומת האדון בתוך שש משלימין ליורשיו וכולהו יליף בגמ': **גמ' מכסף מקנתו**. נעבד עברי הנמכר לעובד כוכבים הכתוב מדבר וכי תשיג יד גר ותושב: **הואיל וכל קנינו**. של עובד כוכבים בכסף אלא נאמרה בו משיכה במטלטלין אלא דישראל כתיב (ויקרא כה) מיד עמיתך עד שימשוך מיד לידו[8] לפיכך עבד נקנה לו בכסף[9]: **שמגרעת פדיונה**. מדלא כתיב [10]ונפדה משמע והפדה שתף [11]הבעל מסייע בפדיונה אלמא בכסף נקנה דאי לא קנאה בדמים מאי מגרעה: **אשכחן אמה העבריה. דמקניא בכסף**. והדין נותן הואיל וקידושיה בכסף קנינה בכסף: **מכרוהו כ"ד**. בגניבתו[12] דכי יאמר ע"י אחרים משמע והדין נותן שיהא נקנה בכסף אלא חזקה הואיל ויש בו לד קל שנמכר בעל כרחו: **שכיר שכיר**. נאמר במוכר עצמו (שם) כי יומן אחיך ונמכר וגו' כשכיר כתושב יהיה עמך ונאמר במכרוהו ב"ד כי משנה שכר שכיר וגו' בפרשת כי יאמר כתיב (דברים טו): **למאן דלא יליף**. דלית ליה הך גזירה שוה ולקמיה מפרש מאן דיליה: **וכי תשיג**. במוכר עצמו לעובד כוכבים ומכוה לפרשת מוכר עצמו לישראל וילמד נמכר לישראל מנמכר לעובד כוכבים בהיקישא ונמכר לעובד כוכבים כתיב מכסף מקנתו: **ויפר על שש**. אם התנה לימכר לעשר שנים: **מכרוהו כ"ד**. דכתיב (שם) ועבדך שש שנים אבל במוכר עצמו לא כתיב שש דכי מקנה עבד עברי[13] מיד אחרים משמע ולגיעה במכרוהו ב"ד כתיבא וכן הענקה דגבי יאמר לך כתיבי: **רבו מוסר לו שפחה כנעניה**. שיהו לו ולדות ממנה: **אין רבו מוסר לו שפחה כנעניה**. ואתקוה לו אבל במכרוהו ב"ד כתיב (שמות כא) אם אדוניו יתן לו אשה: **לא יליף שכיר שכיר**. הילכך דלא כתיב ביה לא כתיב ביה: **דכולי עלמא יליף שכיר שכיר**. לשאר מילי והני לא"ק בהדיא כתיב מיעוטייהו ולא אהני ליה גזירה שוה: **ולא ליורשין**. דאינו עובד לו את הבת ולא את האמה אם אין לו בן אבל עובד הוא את הבן כדלקמן (דף יח:): **ועבדך אחריגא כתיב**. כי משנה שכר שכיר עבדך[14]: **להרלאת אזנו**. להרלות על הענקה אלא יקשה בעייני דמפרש קרא: אזנו. מיעוט הוא דקרא יתירא לדרשה דהא כתיב ונתת באזנו[15]: ונאמר

מסורת הש"ס

[1] [לקמן יח.], [2] [לעיל יח.] לקמן עז.], [3] [יבמות ט. יסס עסמנן], [4] [בכמ"י עוסף: ר"ז מוסיף על וכו'], [5] [אם נרסה רבי אלעזר בגלל ר"ל פ' תוס' לקמן עז. ד"ה ואיכן] ובכמ"י נרס ר"ל ואיכן], [6] [בכמ"י יח ע"ב], [7] [בכמ"י: עבכן, וכ"ה בדפו"ר בגמ' ובכ"י, וכל"ל, (רש"ש)], [8] [בדפו"ר: שעבדו], [9] [בכורות יג ע"א], [10] [בדפו"ר: נפדה, ול"ל ופפדיה, (רש"ש)], [11] [ל"ל הפדון], [12] [שמות כב, כ], [13] [שמות כה, כ], [14] [דברים טו, יח], [15] [שם שם, יח], [16] [שם ד"ה שיבוד כוכבים], [17] [רע"ב תוס' כ"מ מת ע"א ד"ה מתנה (נמשך שם נע"ב)], [18] [לקמן נח ע"א], [19] [לקמן יח ע"א], [20] [לפתורה מאי קנא נאמר בריקנא כה לענין נמכר לעכו"ם והכא נמכר לישראל מיירע ע"כ], [21] [בכמ"י דפו"ר אחר מינה בכסף טפס: אלא נאמרה בו (ומחקם הרש"ל), וכיון מגיה לשון רש"י שבדפו"ר].

גליון הש"ם

גמ' ומאן תנא דלא יליף שביר שביר. עיין כ"מ קיא ע"ב ד"ה וריב"ב: **תוס' ד"ה הואיל וכו' ששמע דאין קנין שטר לגוי**. עיין נכורות יג ע"א תוד"ה מה:

תגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הואיל וכו' בכסף הס"ל ואח"כ מ"ה לישראל שלא נאמרה בו בכסף**ב)** מגלן הס"ד:

מוסף תוספות

א. בתוס' הרא"ש מוסיף ובגוי לא שייך לא אמה העבריה ולא אחרת. ב. האי לאו ק"ו הוא דהיא הנותנת. שם. ועי' שיטה לא נודע לפי. ג. דליכא. תוס' הרא"ש. ד. תדע מדאיצטריך קרא למעוטי אשה שאינה נרצעת אע"ג דלא מצי למימר אהבתי את אשתי ואת בני משום דכיון דאיתקש לעבד עברי הו"א שתהא נרצעת כמות שהיא. תוס' הרא"ש.

תוס' ר"י הזקן

למסוליים. שולא בלע"ז. עקב. טאלרין כלע. **מתני'**. בשנים. שעבד שש שנים. וביובל, שהגיע תוך שש. ובגרעון כסף. שמגרע פדיונו לפי מה שעבד ויצא (שמחייב) [שמחשב] עמו כמה עולה מקנתו לשנה ומחשב כמה [שעבד] ופורע השאר. יחיה. שקונה עצמה בכל

הני ובהבאת שתי שערות. ובמיתת האדון. שהנרצע אינו עובד לא את הבן ולא את (האח) [הבת]. וקי"ל [להלן סט, א] אין עבד עברי נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג. **גמ'**. שכיר. דכתיב כשכיר שנה בשנה(ד).

עין משפט נר מצוה

קלה א מיי' פ"ג מהל' עבדים הלכה ח והל' יב מצוה עשין פג: **קלו** ב מיי' שם הלכה כ: **קלז** ג מיי' שם הלכה ג: **קלח** ד מיי' שם הלכה ח: **קלט** ה מיי' שם פ"ד הלכה ה סמג עשין פח: **קמ** ו ז מיי' שם פ"ג הל' ו סמג עשין פג: **קמא** ח מיי' שם [פ"ב הל' ו] ופ"ג הל' יג סמג שם:

תורה אור השלם

1. אם עוד רבות בשנים לפיהן ישיב גאולתו מכסף מקנתו:
ויקרא כה נא
2. אם רעה בעיני אדניה אשר לו יעדה והפדה לעם נכרי לא ימשל למכרה בבגדו בה:
שמות כא ח
3. כי ימכר לך אחיך העברי או העבריה ועבדך שש שנים ובשנה השביעית תשלחנו חפשי מעמך:
דברים טו יב
4. לא יקשה בעינך בשלחך אתו חפשי מעמך כי משנה שכר שכיר עבדך שש שנים וברכך יי אלהיך בכל אשר תעשה:
דברים טו יח
5. כשכיר כתושב יהיה עמך עד שנת היבל יעבד עמך: ויקרא כה מ
6. וכי תשיג יד גר ותושב עמך ומך אחיך עמו ונמכר לגר תושב עמך או לעקר משפחת גר: ויקרא כה מז
7. והגישו אדניו אל האלהים והגישו אל הדלת או אל המזוזה ורצע אדניו את אזנו במרצע ועבדו לעלם:
שמות כא ו

לעזי רש"י

שול"א. פרליה.

מוסף רש"י

למסוליים. הנפתח שאין לו עקב שול"ל, ליטנה אחרינא על שם מקומו נקרא מסוליים, לשון מורי (בבמות קנ:). **ובגרעון כסף**. שמתחשב עם אדוניו בשבח לפדות את עצמו, כגון וכך נקחתני ולא היה לך לשעבדני אלא שש שנים, נמצאת קונה עבודתי לשנה כגון וכך, אמנם כמה שנים עבדתיך ולא מכסף זקנתי דמי עבודת שנים אלו ונטל האבר (ל"ל א.). **בסימנין**. שאם קדמו שמנים לשש שנים תצא אבן (שמות כא, יא) ומה זאת מקום שנתנו לה שמגרע מפדיונה כמספר שנים שעשתה אלו כאילו את שכירה אלא כילד הרי זקנתה כמנה ועשתה אלו את שנים לאומרים לו יודע אתה שעתידה נלאת לעוף

ם: שנה נמצא אקנית עבודת כל שנה ושנה בפרשת המנה ועשתה אלא שתי שנים הרי אלימית המנה ותצא מאלא (שמות כא, ח) **והפדה**. ולא כתיב ונפדית, משמע שאף אחרונה מפדיונה, וחזו שמגרעת מפדיונה ויצאת (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com